

BE-A0514_115424_114118_DUT

Inventaris van het archief van het klooster
van Onze-Lieve-Vrouw van de Karmelberg
te Geraardsbergen, 1424-1819

Het Rijksarchief in België
Archives de l'État en Belgique
Das Staatsarchiv in Belgien
State Archives in Belgium

This finding aid is written in Dutch.

BESCHRIJVING VAN HET ARCHIEF:.....	5
Geschiedenis van archiefvormer en archief.....	6
Archiefvormer.....	6
Naam.....	6
Geschiedenis.....	6
Archief.....	7
Inhoud en structuur.....	12
Ordering.....	12
 BESCHRIJVING VAN DE SERIES EN ARCHIEFBESTANDELEN.....	 15
I. Algemeenheden.....	15
A. Inventaris.....	15
B. Cartularium.....	15
C. Historiografie.....	15
D. Privileges.....	16
1. Wereldlijke privileges.....	16
2. Geestelijke privileges.....	16
3. Kerkelijke immunititeit.....	18
4. Begrafenisrechten.....	18
E. Bestuurlijke betrekkingen met de overheid.....	19
1. Met de wereldlijke overheid.....	19
2. Met de geestelijke overheid.....	19
a. Algemeen.....	19
b. Uitsluitend Geraardsbergen betreffend.....	20
II. Kerkelijk leven.....	21
A. Eredienst en pastoraal.....	21
B. Personeel.....	21
1. Prior.....	21
2. Paters.....	21
3. Derde-ordelingen.....	22
4. Leerlingen of novicen.....	22
C. Discipline.....	22
D. Verhouding met andere kloosters.....	22
III. Rekenplichtigheid.....	24
64 - 67 Rekenplichtige balans en volledige boedelbeschrijving van het klooster te Geraardsbergen, voor te leggen op de Provinciale Kapittels van 1772-1796. 1772-1796.....	24
IV. Goederenbeheer.....	25
A. Algemeen.....	25
B. Gebouwen en meubilair.....	25
C. Goederenbeheer volgens de orde van de oude inventaris.....	25
a. Stichting van het klooster en goederen als gevolg daarvan verworven.....	25
b. Gronden na de stichting verworven.....	25
(1) Deux-Acren.....	25
(2) Geraardsbergen.....	26
(3) Nederboelare-Onkerzele.....	26
(4) Ophasselt.....	27
(5) Overboelare.....	27
(6) Schendelbeke.....	28
c. Renten en cijzen gevestigd op goederen te Geraardsbergen; renten ten laste van het land van Aalst.....	28

d. Renten en cijns pachten op goederen buiten Geraardsbergen.....	29
(1) Deftinge.....	29
(2) Grimminge.....	29
(3) Hemelveerdegem.....	29
(4) Idegem.....	29
(5) Nederboelare.....	29
(6) Ophasselt.....	29
(7) Overboelare.....	30
(8) Pollare.....	30
(9) Schendelbeke.....	30
(10) Sint-Maria-Lierde.....	30
(11) Zandbergen.....	30
e. Stichting Hendrik van Bortel.....	31
f. Andere godvruchtige stichtingen.....	32
(1) Algemeen.....	32
(2) Chronologisch.....	32
V. Lasten.....	35
A. Belastingen.....	35
B. Lening.....	36
VI. Varia.....	37
A. Processen.....	37
B. Stukken ter documentatie.....	37
VII. Broederschappen.....	38
VIII. Zonder merkbaar verband met het fonds.....	39

Beschrijving van het archief:

Naam archiefblok:
Geraardsbergen. Karmelietenklooster

Periode:
1424-1819

Archiefbloknummer:
BE-A0514.433R

Omvang:

- Laatste bestanddeelnummer: 175.00
- Omvang geïndexiseerd: 0.72 m

Archiefbewaarplaats:
Rijksarchief te Gent

Archiefvormers:
Klooster van de Karmelieten te Geraardsbergen, 13de eeuw - 1796

Geschiedenis van archiefvormer en archief

ARCHIEFVORMER

NAAM

Klooster van de Karmelieten te Geraardsbergen

GESCHIEDENIS

De karmelorde, ontstaan in Palestina (thans Israël) in de twaalfde eeuw, na de Kruistochten, verspreidde zich in Europa vanaf 1238. Alhier werd de cenobitische leefregel omgevormd tot die van een bedelorde. Reeds voor 1270 bestonden er vier karmelietenkloosters in ons land; het eerste werd gesticht te Brussel in 1249. In 1296 en 1323-25 is er sprake van een dergelijk klooster te Geraardsbergen, dat telkens een kortstondig bestaan blijkt te hebben (de eerste maal met al oorzaak de tegenstand van de abt van de plaatselijke Sint-Adriaansabdij) ¹. In 1466 eindelijk zorgde edelvrouw Maria vander Gracht, weduwe van ridder Rogier van Schorisse ², voor de definitieve stichting. Zij schonk diverse eigendommen met een totale oppervlakte van 15 bunder, o.a. het gebouw genoemd de Burg te Geraardsbergen (tussen de Gentse Poort en de Dender), voor de vestiging van een karmelietenklooster, met maximum 15 kloosterlingen, afhankelijk van de Keulse provincie van de Orde. In haar testament van 1481 schonk de stichteres bovendien nagenoeg al haar onroerende goederen, die echter onvoldoende gespecificeerd werden, aan de karmelieten ³.

Deze laatsten werden vaak Onze-Lieve-Vrouwbroeders genoemd en in Rome gaf men het klooster de Bijbelse bijnaam 'in het dal van Josaphat', waarschijnlijk omwille van de ligging bij de Dender, aan de voet van de Oudenberg ⁴. De Geraardsbergse stichting volgens de hervorming van de Heilig Theresia van Avila (1593) niet en behoorde dus tot de oude observantie, de zogenaamde geschoeide karmelieten. Vanaf 1597 maakte ze deel uit van de Belgische provincie van de orde, die toen van de Franse gescheiden werd. In 1652 werden de eerste maatregelen genomen, die in 1663 leidden tot de volledige splitsing van de Belgische provincie per taalgroep; Geraardsbergen behoorde uiteraard tot de Vlaams-Belgische provincie.

Afgestemd op beschouwing en volksapostolaat, stichtten de karmelieten

-
- 1 M. Van Kerckhoven, De geschoeide karmelieten in het 'Dal van Josaphat' te Geraardsbergen, 1466-1796, Geraardsbergen, 1978, p. 5-7. In hetzelfde werk ook algemene gegevens waarvoor in deze inleiding geen referentie gegeven wordt.
 - 2 Dr. E. Warlop, afdelingshoofd van het Rijksarchief te Kortrijk, deelde ons mede dat Maria vander Gracht (overleden op 3 december 1481) een jongere zuster was van Walter, heer vander Gracht, Moorsele, Volandere, enz. (overleden op 25 december 1505). Zij was gehuwd met Rogier van Gavere-Schorisse, zoon van Arnulf en van Isabella van Gistel (zie *Annuaire de la Noblesse belge*, 1877, p. 224).
 - 3 Zie regesten nummers 10 en 15. De grafsteen van de stichteres is heden nog bewaard in de voormalige karmelietenkerk (M. Van Kerckhoven, o.c., p. 16).
 - 4 A. Sanderus, *Flandria Illustrata*, dl. III, 's-Gravenhage, 1732, p. 176-77.

verscheidene devoties en broederschappen (o.a. de Derde Orde, O.L.V. van Zeven Smarten) en zorgden voor missen, predikingen, processies, biechthoren en bedeltochten te Geraardsbergen en in vele dorpen in de omgeving. In verband met die 'uitstralende' pastoraal waren conflicten met andere religieuze instanties onvermijdelijk, en ook het volkse karakter ervan was soms in tegenspraak met de geest van de Contrareformatie ⁵.

Het klooster onderhield goede betrekkingen met de baron van Boelare, wiens kasteel aan het kloostergoed paalde, en leefde de zeer bewogen geschiedenis van Geraardsbergen mee. De kloosterkerk werd door een orkaan verwoest in 1513 of 1514 en geplunderd samen met het klooster, o.a. in 1577 en volgende jaren. Het grootste deel van de bezittingen en het archief ging in die woelingen verloren. In de beroerde periode na de Beeldenstorm gingen de monniken op de vlucht. Na hun terugkeer in 1585 konden zij slechts iets meer dan 5 bunder recupereren (o.a. het kloostergebouw zelf) van de meer dan 15 bunder waarvan sprake in de stichtingsakten ⁶. Nieuwe schenkingen en fundaties zouden het patrimonium weer laten aangroeien. In 1657 werd de eerste steen gelegd van het huidig nog bestaand kloosterpand, waarvan de bouw meer dan 50 jaar zou aanslepen. In 1708 stak men de grondvesten van de eveneens bewaarde nieuwe kerk, die in 1717 voltooid werd.

De Franse Revolutie bracht uiteraard in 1796 de opheffing van de kloostergemeenschap. Pater Philippus Adams slaagde er echter in voldoende geld te verzamelen om het grootste deel van de kloostergoederen reeds in 1797 terug te kopen, zodat de gebouwen aan afbraak ontsnapten. In rustiger tijden, rond 1806, ging hij er zelf met enkele gewezen confraters in wonen, maar de meeste karmelieten waren overleden of hadden een betrekking in de parochies aanvaard, zodat de gemeenschap gedoemd was om uit te sterven. De laatste overlevenden verkochten geleidelijk hun aandeel aan de jozefieten, die vanaf 1818 onafgebroken in dezelfde gebouwen gevestigd zijn.

ARCHIEF

Over de lotgevallen van het archief treft men een en ander aan in de inleiding op de 'Generaele lyste der onroerelycke goederen, mitsgaeders onlosselycke renten', in 1753 opgesteld ten behoeve van de Raden Fiscaal van Vlaanderen ⁷. Volgens deze bron werden 'alle memorabele tytels, wettelycke acten, gedenckweirdige schriften ende des cloosters authentieke boeken' in de revoluties van de Beeldenstorm van de 15de en 16de eeuw 'schaedelyck weggeruckt ende door het vier goddelooselyck verslonden'. Dat deze bewering met een korreltje zout dient genomen te worden, bewijst het feit dat meer dan 30 originele akten van voor 1600 heden nog bewaard zijn: de stichtingsakte uit 1466, het testament van de stichteres dd. 1481, een deel van dit van haar echtgenoot dd. 1456, een resp. uit de 15de, de eerste en de tweede helft van de 16de eeuw, telkens een tiental akten.

5 Voorbeeld i.v.m. de Heilige Sacramentsprocessie bij J. De Brouwer, bijdrage tot de geschiedenis van de kerkelijke instellingen en het godsdienstig leven in het land van Aalst tussen 1621 en 1796, dl. III-IV, Dendermonde, 1975, p. 876.

6 Inventarisnummer 72, p. 1-3.

7 Inventarisnummer 72, p. 1-3.

Interessant is de vermelding, in hogergenoemde 'Generaele lyste', van de belangrijkste registers uit het toenmalige archief. Het zijn: de grote legger of 'Registrum A' uit 1711 ⁸, de kleine legger of 'Registrum B' uit 1712, 3 renteboeken alias 'libri censum' A, B en C, respectievelijk 1595, 1670 en 1712 (waarnaar inderdaad in inventarisnummer 2 of op afzonderlijke stukken soms verwezen wordt), het boek der fundaties, gebruikt door de pater-koster ⁹. Van dit alles zijn heden slechts het eerst- en het laatstgenoemde bewaard gebleven. Twee andere 17de-eeuwse registers, gekaft met geel perkament, met vermelding van de diensten voor de leken in de karmelietenkerk begraven, zijn heden ook spoorloos. Zij werden in de sacristie bewaard. Het eerste, beginnend in 1679, droeg als opschrift: 'Liber sacrorum lectorum', het tweede: 'Hic liber sacristie Carmeli Gerardimontensis inceptus est 1685' ¹⁰.

Belangstelling voor de geschiedenis van het klooster was er zeker reeds in de 17de eeuw ¹¹. Onbetwistbare sporen van ordening van het archief voor het einde van dezelfde eeuw troffen we niet aan. In 1700 werd een hele reeks authentieke afschriften op papier vervaardigd door notaris J. De Temmerman uit Geraardsbergen. Op de rug zijn ze voorzien van een hoofdletter, overeenkomend met de klassering uit 1711 waarvan hierna sprake. Deze hoofdletters zijn van dezelfde hand als een twintigtal dorsale notities op de originelen, van het type 'L.G.P.', 'N.B.M.', 'N.B.O.', 'M.I.P.', 'R.H.', 'V.H.', die dus ook ten vroegste van 1700 dateren en waarvan wij de betekenis niet konden achterhalen. Andere sporadisch voorkomende types van rugschriften, als 'F. Lit. j.', 'H Ira j', alsook het klassieke type 'GG', 'HHH', beide waarschijnlijk niet ouder dan het einde van de 17de eeuw, konden evenmin ontcijferd worden.

Uit inventarisnummer 2 (het bovengenoemde 'Registrum A') blijkt in alle geval door het archief in 1711 grondig geklasseerd en geïnventariseerd werd door prior Clemens a Sancto Carolo Borromeo en in een archiefkoffer (arcke) bewaard ¹². Dezelfde hand die het 'Registrum A' schreef, zette ook de overeenkomstige klasseringstekens op de rug van de meeste originele stukken, met verwijzing naar de pagina van het register, waar de akte gekopieerd stond. Inderdaad, het 'Registrum A' is geen loutere inventaris maar een cartularium van afschriften, in de orde van bewaring, stuk voor stuk door de Geraardsbergse notaris A. Van Lierde geauthentificeerd. De titel ervan luidt: 'Liggher ofte Grooten Register, behelsende alle instrumenten tot verificatie van de tijdelijcke goederen toecomende ons Carmeliten Clooster tot Geraertsbergen, mitsgaders de fundatien, contracten, concordaten, privilegiën ende ander monumenten, in goede order ende in autentique forme bijeen vergadert door den Eerw. Pater Clemens a Sancto Carolo Borromeo, prior van het selve clooster, anno 1711'. Dit wijst erop dat het in de eerste plaats de bedoeling was de stukken betreffende het beheer van de goederen te ordenen, in de vorm van een legger, maar dat andere stukken ook opgenomen werden. Dit opzet wordt weerspiegeld in de indeling in 8 hoofdstukken, A tot H getiteld

8 Inventarisnummer 2.

9 Inventarisnummer 130.

10 Beschreven in inventarisnummer 32.

11 Zie inventarisnummers 3, 4 en 9.

12 In inventarisnummer 2, p. 362 wordt immers van een stuk dd 1711 gezegd dat het in de 'arcke' berust.

¹³, waarvan de eerste zes de goederen en inkomsten als volgt groeperen: A: stichtingsakte en testament van de stichteres, gronden verworven uit kracht van de twee voornoemde akten, B: huizen en gronden na de stichting verkregen, C: renten gevestigd op goederen te Geraardsbergen, D: renten gevestigd op goederen buiten Geraardsbergen, E: renten behorend tot de fundatie van Henricus Boxstel, pastoor van Schendelbeke, F: stukken betreffende nog bestaande stichtingen (behalve sommige die onder de hoofdstukken van de renten vermeld zijn). De laatste twee hoofdstukken bevatten G: concordaten, akkoorden, contracten en andere getuigenissen ('monumenta') betreffende het klooster, H: pauselijke en bisschoppelijke bullen, koninklijke en heerlijke privileges, vonnissen ten gunste van en andere getuigenissen betreffende het klooster. Op het einde van ieder hoofdstuk was er veel ruimte voorzien voor aanvullingen, die dan ook gebeurden tot 1795. Zoals in de meeste gevallen lag de nadruk toch vooral op de titels van goederen, inkomsten, rechten en privileges. Heden nog bewaarde stukken en reeksen van historische, rekenplichtige of pastorale aard ontbreken er meestal, evenals de belangrijke reeds besluiten van en briefwisseling met de provinciaal en de superieure kapittels.

Aan de ordening van 1711 werd niet meer getornd, zoals blijkt uit de inventaris van 1754. De leemten in het klasseringschema waarvan boven sprake, werden hier gedeeltelijk aangevuld door het toevoegen van twee nieuwe hoofdstukken op het einde, nl. AAA en BBB. In tegenstelling met de andere hoofdstukken, worden in deze laatste twee de archiefstukken zeer summier en gegroepeerd beschreven, zodat ze meestal niet met zekerheid en volledigheid kunnen geïdentificeerd worden. Noteren we dat in de inventaris van 1754 uitdrukkelijk vermeld wordt dat het archief ook materieel in de orde van de inventaris bewaard werd, in een koffer ('arcke') met 3 sleutels onderverdeeld in 8 loquetten (genummerd van A tot H), een bovendeel (genummerd AAA) en een benedendeel (genummerd BBB) ¹⁴.

Tijdens de Franse overheersing onderging het archief hetzelfde lot als het karmelietenklooster zelf en kwam aldus in het bezit van de jozefieten. Dit blijkt uit het feit dat de directeur van het Sint-Jozefs- instituut te Geraardsbergen het fonds in mei 1900 verkocht aan het Rijksarchief te Gent ¹⁵.

Nochtans blijken enkele stukken van liturgische of religieuze aard niet in de verkoop begrepen geweest te zijn. Bovendien ontvingen de jozefieten later nog een bundeltje processtukken, afkomstig van het kasteel van Nederboelare. Zij waren zo welwillend het Rijksarchief te Ronse toe te laten hiervan fotokopies te nemen. Deze kopies berusten in de bibliotheek van het Rijksarchief onder de rubriek Geraardsbergen. De originelen kunnen als volgt beschreven worden:

- a) 'Consuetudines Carmeli Gerardimontensis...pro officiis divinsis': liturgische kalender; 1722 (1 register, gebonden in perkament).
- b) 'Ordonnantie der officies', liturgische kalender, 18de eeuw (1 register, gebonden in perkament).
- c) 'Pro receptione visitationis', ceremoniale bij de ontvangst van de provinciaal,

¹³ Een negende hoofdstuk, I getiteld, was voorzien, maar werd nooit gebruikt.

¹⁴ Inventarisnummer 1 en 130; p. 9.

¹⁵ Brief van J. Diegerick, conservator van het Rijksarchief te Gent, aan Spitaels, directeur van het Sint-Jozefsinstituut te Geraardsbergen, dd 18 mei 1900 (welwillend meegedeeld door dr. H. Coppejans-Desmedt, departementshoofd, Rijksarchief te Gent).

18de eeuw (1 katern).

d) Gebeden- en meditatieboek, 15de eeuw; enkele aanvullingen o.a. door Barbara Cockx, 15de eeuw. Nota over het gebed van keizer Karel, 1794 (1 register, gebonden in perkament).

e) Drie boeken voor meditatie en geestelijke oefeningen (ook chronologische 'ingevingen'). Eerste boek door Isabelle de Grutere, 1651, tweede boek, 1660, derde boek, met o.a. citaten van Andreas a Mater Jesu, karmeliet, 1679. Toegevoegd: drie losse stukken met dergelijke inhoud, 1650-51 (1 register, gebonden in leder).

f) Wijdingsgetuigschrift van de kerk en de altaren door de aartsbisschop van Mechelen, 1729 (1 stuk).

g) Enquête over de erfdiensbaerheden langs de Dender en op het gebied tussen het kasteel van Nederboelare en het karmelietenklooster te Geraardsbergen, waarop de baron van Boelare recht heeft, 1614 (1 stuk) ¹⁶.

h) Stukken betreffende het proces tussen de karmelieten van Geraardsbergen en de baron van Boelare over de planken van de voetweg naar de Vlieguitpoort (1 bundel) ¹⁷.

i) Overdracht voor de schepenbank van Nederboelare van de 7,5 r. grond te Nederboelare door de baron van Boelare in 1706 van de karmelieten gekocht, 1712 (1 katern) ¹⁸.

j) Documenten betreffende de ruiling van twee stukken weide ca. 100 r. tussen de baron van Boelare en de karmelieten, 1741 en 1743 (3 stukken) ¹⁹.

Na laatstgenoemde verkoop werd van het fonds in het Rijksarchief Gent een bondige inventaris gemaakt, duidelijk gebaseerd op het ordeningskader van voornoemde grote legger A ²⁰, die als nummer 1 opgenomen werd. In de nieuwe nummers 2 en 3 werden de losse stukken volgens dit kader geordend, met dien verstande nochtans dat ook de kopies, meestal afkomstig uit rubriek AAA 1° en 2°, bij de originelen gevoegd werden of de plaats ervan innamen. Van de overige bundels, die in het Rijksarchief te Gent de nummers 4 tot 14 toegewezen kregen, kunnen sommige geïdentificeerd worden met nummers uit de inventaris van 1754. Zo bijvoorbeeld 4.1° en 4.7° met AAA 7°, 5-7 met AA 3°, een deel van 8 met AAA 5°, 12 met BBB 4°, 9 en 14 met een deel van AAA 8°. Voor de andere nummers is die niet het geval, maar daar heeft, zoals gezegd, de vaagheid van de beschrijvingen in de 18de-eeuwse inventaris schuld aan. Anderzijds was ook de inventaris van het Rijksarchief te Gent te weinig gedetailleerd en gestructureerd om aan de huidige normen te voldoen. Zo konden wij bijvoorbeeld meer dan 20 stukken terugvinden, vermeld in het groot cartularium ²¹, die in de nummers 2 en 3 van de Gentse inventaris ontbreken. Dat in de periode tussen de laatste twee inventarissen, 1754 en begin 20ste eeuw, sommige stukken spoorloos verdwenen, was te verwachten, maar meestal is wel een kopie voorhanden. Uitzondering hierop vormen de 'professiebrieven van de geestelijke dochters van ons orden' (AAA 4 in de

16 Heeft waarschijnlijk verband met inventarisnummer 80.

17 Zie inventarisnummer 80.

18 Zie inventarisnummer 87.

19 Zie inventarisnummer 90.

20 Inventarisnummer 2.

21 Inventarisnummer 2.

inventaris van 1754), waarvan slechts één teruggevonden werd ²². In het algemeen is trouwens zeer weinig archief bewaard over het kloosterpersoneel en het religieus- en kloosterleven ²³.

In 1964 werd het fonds overgebracht naar het nieuw opgericht Rijksarchief te Ronse, na de sluiting van dat Rijksarchief kwam het archief terug in Gent terecht.

22 Inventarisnummer 57. Andere ontbrekende registers: zie hoger, p. 7-8.

23 Zie echter eerder hoofdstuk.

Inhoud en structuur

ORDENING

Uit het voorgaande blijkt dat het archieffonds tot ons gekomen is ongeveer in de ordening die de karmelieten zelf in 1711 eraan gaven, ordening die echter enkele belangrijke leemten vertoont. Volgens de principes van de huidige archivaliek dient deze classificatie zoveel mogelijk behouden te blijven. Wij zullen ze dus in grote lijnen volgen, behoudens de hierna aangeduide wijzigingen en aanvullingen, die grotendeels ingegeven zijn door het schema dat in het Belgisch Rijksarchief algemeen voor kapittel- en kloosterfondsen gebruikelijk is.

Hoofdstuk I bevat de algemeenheden, onderverdeeld in: A. Inventaris, B. Cartularium, C. Historiografie, D. Privileges ²⁴, gerangschikt volgens hun onderwerp in a. wereldlijke privileges, b. geestelijke privileges, E. Bestuurlijke betrekkingen met a. de wereldlijke overheid ²⁵, b. de geestelijke overheid. In de paragraaf van de geestelijke privileges werden ook deze voor de ongeschoeide karmelieten opgenomen, omdat ze vaak tegelijk of later ook voor de geschoeide karmelieten golden.

Hoofdstuk II behandelt het kerkelijk leven: A. Eredienst en pastoraal, B. Personeel (ook derde-ordelingen), C. Discipline, D. Verhouding met andere kloosters.

In hoofdstuk III werden de zeldzame stukken in verband met de rekenplichtigheid ondergebracht. Een globaal beeld hiervan is slechts te vinden in enkele jaarlijkse balansen en boedelbeschrijvingen op het einde van de 18de eeuw voorgelegd aan het provinciaal kapittel ²⁶. Zij geven echter onvoldoende inzicht in de rekenplichtige organisatie.

Hoofdstuk IV over het goederenbeheer volgt, na een eerste paragraaf A over dit beheer in het algemeen en een tweede paragraaf B over gebouwen en meubilair, in de derde paragraaf C in grote lijnen verder de oude ordening van 1711 en van de inventaris van 1754. Onderverdeling a bevat aldus de akten betreffende de stichting en de goederen als gevolg daarvan verworven, met enkele retroacta, b: documenten over de gronden na de stichting verworven, c: renten en cijzen op goederen te Geraardsbergen, d: over renten en cijzen op goederen buiten Geraardsbergen gelegen, e: over de stichting Boxtel, uiteraard met de bijhorende retroacta, f: over de andere godvruchtige stichtingen. In afwijking van de oude ordening werden in de onderverdelingen b en d de stukken alfabetisch geordend volgens de lokaliteiten, en in de onderverdelingen a, c, e en f de chronologische volgorde strikter geëerbiedigd. Bovendien dient opgemerkt dat in hoofdstuk F van de oude inventaris voor de op dat ogenblik in onbruik geraakte godvruchtige stichtingen in het algemeen verwezen werd naar de andere hoofdstukken. Daar dit onderscheid heden geen zin meer heeft, namen wij in de onderverdeling f alle stukken betreffende die stichtingen op, ook als de oude inventaris ze in de hoofdstukken C of D

24 Hoofdzakelijk stukken uit hoofdstuk H en enkele uit hoofdstuk G van de oude ordening.

25 Twee stukken uit hoofdstuk G van de oude ordening.

26 Inventarisnummers 64-67.

plaatste. Uit een algemeen lias betreffende het goederenbeheer ²⁷ kan men trouwens afleiden dat van de godvruchtige stichtingen afzonderlijke leggers en ontvangstboeken aangelegd werden. De nadelen die voor de plaatselijk vorsing uit deze indeling volgens de oude inventaris voortvloeien, worden ondervangen door de alfabetische klapper op persoons- en plaatsnamen achteraan. Hoofdstuk V groepeert, onder de titel 'lasten', stukken over belastingen en leningen, en hoofdstuk VI, 'varia' getiteld, bevat een document over een proces waarvan het onderwerp onbekend is en afschriften betreffende andere kloosterorden, door de karmelieten als documentatie gebruikt. Stukken betreffende broederschappen worden vaak bij kerk- en kloosterarchieffonds en aangetroffen, maar behoren er *stricto sensu* niet bij. Vandaar dat deze documenten achteraan komen (hoofdstuk VII). Het laatste hoofdstuk (VIII) tenslotte bevat de stukken zonder merkbaar verband met het fonds. Opvallend zijn hier een viertal documenten uit de 16de eeuw betreffende goederen te Antwerpen, waar eveneens een karmelietenklooster gevestigd was. De inventaris wordt gevolgd door een chronologische regestenlijst, een klapper op de persoons- en plaatsnamen en een lijst van de zegels. In de regestenlijst worden opgenomen alle oorkonden, d.w.z. de ambtelijke stukken (geen registers of katernen) op perkament, oorspronkelijk gezegeld of in de vorm van chirografen, van authentieke uittreksels op de schepenregisters afgeleverd door de griffier, van notariële akten en tenslotte in de vorm van latere verhandelingen door een griffier, meier, lid van een leenhof of notaris op de rug van een oorkonde geacteerd. Deze oorkonden dienen gewoon onder het inventarisnummer aangevraagd. De regesten vermelden alle plaatsnamen, alsook alle persoonsnamen, behalve van wethouders waarvan geen zegel bewaard is en van aangelanden. In de inventaris en in de regesten werden de plaatsnamen en de voornamen zoveel mogelijk gemoderniseerd. Waar het nuttig leek werd ook de oude spelling geciteerd. De familienamen werden éénvormig gestructureerd, d.w.z. dat alleen het nominaal gedeelte een hoofdletter krijgt ²⁸. Volgens dit gedeelte werden ze trouwens in de klapper geordend.

27 Inventarisnummer 72.

28 Uitzondering hierop vormen de hedendaagse en enkele andere namen waarvan de grafie vaststaat.

Beschrijving van de series en archiefbestanddelen

I. ALGEMEENHEDEN

- 1** *A. INVENTARIS*
Inventaris. 1754.
1 katern
- 2** *B. CARTULARIUM*
Cartularium, tevens dienstdoend als inventaris en legger van goederen en inkomsten. 1711-1795.
1 register
- 3** *C. HISTORIOGRAFIE*
Bondige kroniek van het klooster over de periode 1466-1633. 17de eeuw.
1 katern
- 4** Kroniek over de periodes 1466-1486 en 1690-1709. 17de-18de eeuw.
1 katern
- 5** Kroniek, getiteld 'Descriptio Carmeli Nostri Gerardimontensis', over de periode 1466-1648. 18de eeuw.
1 katern
- 6** Kroniek over de periode 1466-1745. 18de eeuw.
1 katern
- 7** Bondige kroniek over de periode 1466-1759. 18de eeuw.
1 katern
- 8** Fragmenten van gedrukte chronologische lijst van de priors en overleden kloosterlingen over de periode 1481-1778. 18de eeuw.
1 bundel
- 9** Chronologische lijst van de begrafenissen in de kerk en op het kerkhof van de karmelieten te Geraardsbergen met chronologische lijst van de overleden kloosterlingen. 1679-1775 en 1677-1795.
1 register

D. PRIVILEGIES

1. WERELDLIJKE PRIVILEGIES

- 10 Beschermbrief van de aartshertogen Albrecht en Isabella voor alle bedelorden in hun gezagsgebied, met bevestiging van alle privileges van deze orden en van de aanstelling van Robrecht, abt van Villers, als verdediger van deze privileges. 1613.
1 stuk
- 11 Bevestiging, door koning Karel II van Spanje, van de vrijstelling van de bedelorden van alle belastingen, meer bepaald van de accijnzen ('imposten') op de wijn, het bier of andere levensmiddelen voor eigen gebruik. 1686.
1 stuk
2. GEESTELIJKE PRIVILEGIES
- 12 Bevestiging door paus Joannes XXII van de aflaten en genaden door Onze Lieve Vrouw gegeven aan de leden van de kloostergemeenschap en de broederschap van de Karmel. 1322.
1 oorkonde
- 13 Bevestiging door Georgius van Egmond, bisschop van Utrecht, van de beschermbrief, hierboven geciteerd onder inventarisnummer 12. 1545.
1 oorkonde
- 14 Verlening door paus Gregorius XV van een volle aflat aan de gelovigen die op het feest van de Heilige Theresia een kerk van de ongeschoeide karmelieten bezoeken. Gelijkwaardige verlening door paus Urbanus VIII, voor het feest van de Heilige Jozef en het Veertigurengebed. 1622-1624.
1 drukwerk
- 15 Verlening van een geprivilegieerd altaar in de kerk van de karmelieten te Geraardsbergen. 1667.
1 oorkonde
- 16 Authentiek afschrift, afgeleverd door de provinciaal van de karmelieten te Brussel, van de uitbreiding door paus Clemens X dd. 1670 van de voorrechten aan de geprivilegieerde altaren van de ongeschoeide karmelieten verbonden. 1671.
2 stukken
- 17 Bulle waarbij paus Clemens X bevestigt dat de geschoeide karmelieten dezelfde rechten en privileges genieten als degene die zijn voorgangers Clemens VII en Paulus V voor de ongeschoeide

karmelieten bevestigden. 1670.

1 drukwerk

- 18 Verlening door paus Clemens X van een volle aflaat in alle kerken van de karmelietenorde op het feest van de Heilige Maria Magdalena de Pazzis. 1670.

1 drukwerk

- 19 Bevestiging door paus Clemens X, op verzoek van Mattheus Orlandus, prior-generaal van de geschoeide karmelieten, van alle voorrechten (expliciet opgesomd) door hem en zijn voorgangers aan de karmelieten en de broederschappen van het Heilige Scapulier geschonken, en uitbreiding van sommige voorrechten. 1673.

1 drukwerk

- 20 Breve waardoor paus Clemens X, op vraag van de prior-generaal van de geschoeide karmelieten, voor de Vlaamse provincie de verkiezing van de leidende functies in de kloosters weer aan de respectievelijke kloostergemeenschappen toevertrouwt, in weerwil van een vroegere beslissing dd. 1671 voor 7 ultramontaanse provincies. 1675.

1 stuk

- 21 Bulle van paus Innocentius XI, verklarend dat de exempte reguliere orden van het aartsbisdom Mechelen geen gehoorzaamheid verschuldigd zijn aan de aartsbisschop en in hun processies, behalve het Heilig Sacrament, ook beelden en relikwieën van heiligen mogen ronddragen. Het aantal van deze processies buiten het klooster wordt echter beperkt tot twee en nauwkeurig modaliteiten voor de verering van het Heilig Sacrament worden vastgelegd. 1682.

1 drukwerk

- 22 Verlening door paus Benedictus XIII van een volle aflaat op het feest van de profeet Elias in alle kerken van de karmelieten. 1728.

1 stuk

- 23 Breve van paus Clemens XII, waarbij hij aan alle kerken van de geschoeide en ongeschoeide karmelieten en karmelietessen een geprivilegieerd altaar verleent, met opheffing van alle vroegere voorrechten in dat verband. 1738. Publicatie door diverse Belgische bisschoppen, met aanduiding van de altaren. 1739.

1 stuk

- 24 Breve van paus Clemens XIII, een volle aflaat verlenend in de kerken van de geschoeide karmelieten op de 9 woensdagen voor het feest van de Heilige Jozef. 1758.

1 stuk

-
- 25 Verlening van een bijzondere aflaat door paus Benedictus XIV in de kerken van de ongeschoeide karmelieten, naar aanleiding van het vijfde eeuwfeest van de overhandiging van het scapulier aan de Heilige Simon Stock. 1751. 1 stuk
- 26 Brief van de provinciaal van de karmelieten te Brussel aan een pater vicarius over de volle aflaat door paus Benedictus XIV geschonken in de kerken van de geschoeide karmelieten, op het kerkwijdingsfeest en de week daarna, alsook over administratieve aangelegenheden. In dorso: notities over de interpretatie van voornoemde aflaat. 1753 en 18de eeuw. 1 stuk
- 27 Breve van paus Benedictus XIV, een volle aflaat verlenend in de kerken van de ongeschoeide karmelieten op het feest van de Heilige Anna. 1757. 1 stuk
- 28 3. KERKELIJKE IMMUNITEIT
Getuigenis van twee karmelieten van Geraardsbergen en twee getuigen over de voorstellen die zij aan de baljuw van Geraardsbergen hebben overgemaakt naar aanleiding van diens eis tot lijkschouwing van een overleden kloosterling. 1731. 1 stuk
- 29 4. BEGRAFENISRECHTEN
Reglement voor de begrafeningen te Geraardsbergen (ook in verband met de lijkdiensten in kloosterkerken), opgesteld in overleg tussen het stadsbestuur enerzijds en de clerus en de broederschap van Onze Lieve Vrouw in de Sint-Bartholomeuskerk anderzijds, en uitgevaardigd door de aartsbisschop van Mechelen. 1642. 1 stuk
- 30 Advies van rechtsgeleerden over de rechten van de deken van Aalst bij de begrafenis, door de karmelieten, van een kapelaan die niet tot zijn decanaat behoort. 1647. 1 stuk
- 31 Bevel van de provinciale vicaris van de orde aan de karmelieten te Geraardsbergen om het recht te erkennen waarop de abt van Sint-Adriaansabdij aldaar aanspraak maakt als 'pastor primitivus' van Sint-Bartholomeuskerk, namelijk de helft van de opbrengsten van het was gebruikt bij begrafeningen van burgers en militairen in de

kerk van de karmelieten. 1672.

1 stuk

- 32 Stukken en sententie betreffende het proces, voor de Raad van Vlaanderen, tussen de pastoor, de deservitor en de andere leden van Onze Lieve Vrouwbroederschap in de Sint-Bartholomeuskerk te Geraardsbergen enerzijds, en de karmelieten aldaar anderzijds, betreffende de begrafenisrechten van laatstgenoemden. 1690-1691.

1 bundel

- 33 Uittreksels uit het archief van de karmelieten te Geraardsbergen, betreffende betwistingen met het stadsbestuur en de Sint-Adriaansabdij van dezelfde stad, overgemaakt door pater Mathias. 1707.

1 drukwerk

E. BESTUURLIJKE BETREKKINGEN MET DE OVERHEID

1. MET DE WERELDLIJKE OVERHEID

- 34 Weigering van toelagen aan het klooster door de schepenbank van Geraardsbergen. 1642.

1 oorkonde

- 35 Overeenkomst tussen het stadsbestuur van Geraardsbergen en de karmelieten aldaar over het onderhoud van één pater en zijn gezelschap, aangesteld tot bijstand van de pestlijders. 1668.

1 stuk

2. MET DE GEESTELIJKE OVERHEID

A. ALGEMEEN

- 36 Besluiten van het Algemeen Kapittel, het Definitorium, en uitslagen van de provinciale verkiezingen van de Vlaams-Belgische provincie van de orde. 1639, 1646-1756.

1 bundel

- 37 Omzendbrieven van de generaal van de orde. 1645-1735.

1 bundel

- 38 Omzendbrieven van de provinciaal van de Vlaams-Belgische provincie of zijn afgevaardigde. 1652-1796.

1 bundel

- 39 Diverse akten van de algemene overste van de karmelieten in verband met de scheiding tussen de Vlaams-Belgische en Waals-

-
- Belgische provincies van de orde. 1663. 1 katern
- 40 Vaststelling door de provinciaal van de karmelieten van de data der verkiezingen van de kloosteroversten van de Vlaams-Belgische provincie, met richtlijnen daarover. 1670-1745. 1 bundel
- 41 Stukken betreffende de verzoekschriften van de karmelietenkloosters aan de internuntius om stappen aan te wenden om de pauselijke breve, die de verkiezingsmodus van de waardigheden in de kloosters wijzigde, te doen opheffen. 1675. 2 stukken
- B. UITSLUITEND GERAARDSBERGEN BETREFFEND*
- 42 Gemotiveerde smeekschriften om betoelaging, door de karmelieten van Geraardsbergen gericht aan de provinciaal en het Algemeen Definitorium, vergaderd te Antwerpen (1646-1767), Bonne-Espérance (1650-1653), Brugge (1673-1699), Brussel (1663-1758), Gent (1679-1765) en Mechelen (1669-1776). 1646-1776. 1 bundel
- 43 Brieven van de provinciaal of zijn afgevaardigde aan het karmelietenklooster te Geraardsbergen. 1657-1745. 3 stukken
- 44 Uitnodigingen voor de jaarlijkse vergadering van de 'definitores' van de Vlaams-Belgische provincie. 1679-1753. 1 bundel
- 45 Uitnodigingen voor het Provinciaal Kapittel van de Vlaams-Belgische provincie. 1687-1745. 1 bundel

II. KERKELIJK LEVEN

A. EREDIENST EN PASTORAAL

- 46 Brief van de provinciaal van de karmelieten aan de prior van Geraardsbergen met betrekking tot de wijze waarop de processie met het Heilig Sacrament en het beeld van Onze Lieve Vrouw gehouden wordt, wijze die door de plaatselijke deken aangevochten wordt. 1678. 1 stuk
- 47 Brief van de gouverneur-generaal van de Nederlanden aan de Grote Raad van Mechelen over het verbod van nieuwigheden in de processies en heiligenverering. 1679. 1 stuk
- 48 Liturgische kalender, met zeer gedetailleerde instructies. 1685. 1 katern
- 49 'Stationes Carmeli Gerardimontensis': kalender van kerkdiensten door de karmelieten buiten hun klooster te verzorgen. 1706-1760. 1 register
- 50 Contract tussen de karmelieten en het hospitaal te Geraardsbergen nopens de goddelijke diensten door de eerstgenoemden te presteren en de vergoeding daarvoor. Dit ter uitbreiding van een overeenkomst in 1711 gesloten, waarvan de tekst geciteerd wordt. 1748. 1 stuk
- 51 Martyrologium volgens het benedictijnse brevier, met aanduiding van de overlijdensdata van de heiligen. 18de eeuw. 1 katern

B. PERSONEEL

1. PRIOR

- 52 Bevestiging van de verkiezing van de prior, in naam van het Provinciaal Kapittel. 1656. 1 stuk

2. PATERS

- 53 Beschrijving van de erfenis van Willem van Yedeghem, zoon van Pieter en karmeliet te Geraardsbergen, waarvan hij tijdens zijn leven het vruchtgebruik bezit (voor zijn onderhoud) en die na zijn overlijden het voornoemde karmelietenklooster toekomt. 1581.

1 stuk

- 54 Stukken betreffende de kosten voor het noviciaat, de professie en het onderhoud van Adriaan de Hasselare. 1672 en 1679.
2 stukken
- 55 Getuigenissen van A.J.X. Moreau de Thon en D.J. Delpont, licentiaten in de geneeskunde, betreffende de wenselijkheid van het overbrengen van de krankzinnige pater Joannes Baptista a Sancto Carolo, van het klooster van Geraardsbergen naar een ander klooster waar hij meer ruimte heeft. 1775.
1 stuk
- 56 Benoeming van Sebastiaan van Wayenbergh, gewezen karmeliet, als deservitor te Nederboelare. 1802.
2 stukken
3. DERDE-ORDELINGEN
- 57 Professie van Maria Livina Merkckaert als derde-ordeling. 1716.
1 stuk
- 58 Contract tussen de karmelieten van Geraardsbergen en Joannes Cobbaert, bij zijn intrede in het klooster als derde-ordeling en knecht. 1783.
1 stuk
4. LEERLINGEN OF NOVICEN
- 59 Brief van mevrouw Antheunis aan broeder Athanasius, karmeliet, over haar zonen die aan zijn hoede toevertrouwd zijn. 18de eeuw.
1 stuk
- C. DISCIPLINE
- 60 Verzoekschrift van de overste van de karmelieten te Geraardsbergen aan het Algemeen Definitorium van de orde om, wegens de zwakke gezondheid van veel kloosterlingen, de metten om 4u 's morgens te mogen zingen, met toelating in apostille. 18de eeuw.
1 stuk
- D. VERHOUDING MET ANDERE KLOOSTERS
- 61 Stukken betreffende de oppositie van de karmelieten en miniemen van Geraardsbergen tegen de vestiging van de recolleten in dezelfde stad. 1647-1649.
1 bundel

III. REKENPLICHTIGHEID

- 62 Bewijsstuk van de overdracht van 80 gulden door broeder Eliseus aan zijn opvolger te Geraardsbergen. 1659. 1 stuk
- 63 Rekening van Laloe, apotheker, voor geneesmiddelen geleverd van 1740 tot 1743. 1740-1743. 1 stuk
- 64 - 67 REKENPLICHTIGE BALANS EN VOLLEDIGE BOEDELBSCHRIJVING VAN HET KLOOSTER TE GERAARDSBERGEN, VOOR TE LEGGEN OP DE PROVINCIALE KAPITTELS VAN 1772-1796. 1772-1796.*
- 64 1772. 1 stuk
- 65 1775. 1 stuk
- 66 1793. 1 stuk
- 67 1796. 1 stuk
- 68 Rekening van Jozef Pevenage, schaliedekker, voor levering en werken aan het klooster tijdens de periode 1800-1803. 1803. 1 stuk
- 69 Bewijsstukken bij de rekening. 1811. 1 bundel
- 70 Rekening van de grasverkoping en het ruimen van de grachten ten voordele van de karmelieten. 1812. 1 bundel
- 71 Rekening van de grasverkoping ten voordele van de karmelieten. 1814. 1 stuk

IV. GOEDERENBEHEER

A. ALGEMEEN

- 72 Lias betreffende het goederenbeheer. 1754-1766. 1 lias

B. GEBOUWEN EN MEUBILAIR

- 73 Toestemming van de bisschop van Luik waarschijnlijk in verband met de herstelling van de kerk van de karmelieten. 1506. 1 oorkonde

- 74 Koninklijke toelating aan de karmelieten van Geraardsbergen om ten behoeve van de dringende wederopbouw van hun klooster, gedurende zes maanden aalmoezen en giften te verwerven in het gehele rijk. 1657. 1 stuk

- 75 Stukken betreffende grafstenen van Isabella Guillelma de Grutere en Maria vander Gracht in de kerk van de karmelieten te Geraardsbergen. 1672-1881. 1 bundeltje

C. GOEDERENBEHEER VOLGENS DE ORDE VAN DE OUDE INVENTARIS

A. STICHTING VAN HET KLOOSTER EN GOEDEREN ALS GEVOLG DAARVAN VERWORVEN

- 76 Stichting van het klooster door Maria vander Gracht. 1433-1466. 5 oorkonden en 1 stuk
- 77 Aankoop van een huis en van grond te Geraardsbergen door Maria vander Gracht, ten behoeve van de karmelieten. 1469. 2 oorkonden en 2 stukken
- 78 Testament van Maria vander Gracht. 1481. 1 oorkonde en 1 stuk

B. GRONDEN NA DE STICHTING VERWORVEN

(1) DEUX-ACREN

- 79 Verzoekschrift van Dominicus Parijs uit Brussel aan de gouverneur van de Oostenrijkse Nederlanden om opnieuw in het bezit gesteld te worden van een bos te Groot-Acren, door de karmelieten onrechtmatig verworven, met apostille van de centrale overheid.

1742.

1 stuk

(2) *GERAARDSBERGEN*

- 80 Akkoord tussen de karmelieten van Geraardsbergen en de baron van Boelare waarbij eerstgenoemden erkennen de planken van de voetweg naar de Vlieguitpoort te moeten onderhouden en de laatstgenoemde bevestigt dat over deze planken geen andere weg door het kloostergoed naar de stad loopt. 1622.
1 stuk
- 81 Stukken betreffende de verkoop van 1,5 dw. Boomgaard, voorheen tuin, in het Kwaadstraatje, grenzend aan het karmelietenklooster, ten voordele van dit laatstgenoemde, 1677-1684. Met retroacte, en pachtcontract, (afschriften). 1765.
1 bundel
- 82 Verzoek van het karmelietenklooster te Geraardsbergen aan het Algemeen Definitorium van de orde, om een zekere som, afkomstig van godvruchtige stichtingen, voorlopig te mogen besteden aan het omzetten van een onvruchtbare weide, voorheen vijver, 3 dw. groot en gelegen bij de Gentse Straat, in een aanplanting van rijshout, z.d., met toestemming in apostille. 1698.
1 stuk
- 83 Pachtbrief van een huis in de Ham, alias Karmelietenstraat, voor Amandus Servaes, negociant te Geraardsbergen. 1790.
1 stuk
- 84 Plan van de tuin van de karmelieten. 1819.
1 stuk
- (3) *NEDERBOELARE-ONKERZELE*
- 85 Aankopen door de karmelieten van een hofstede en weiden te Sint-Macharius (Nederboelare), 1506 en 1529, met afschrift van retroacte. 1478.
2 oorkonden en 1 stuk
- 86 Stukken betreffende de aankoop van een weide van 3 dw. 20 r. te Nederboelare-Onkerzele door François de la Court, pensionaris van Geraardsbergen, voor de karmelieten van dezelfde stad. 1685-1686.
3 stukken
- 87 Verkoop van 7,5 r. grond te Nederboelare, bij de dreef naar het kasteel, door de karmelieten aan Filips Willem van Wonsheim,

-
- baron van Boelare. 1706. 1 stuk
- 88 Bekentenis van Jacques de Schrevele dat hij de aankoop van 9 dw. Op Dorekeskouter te Nederboelare en één derde van 11 dw. Bos te Overboelare op de Achterberg in 1700 verrichtte in naam van de karmelieten van Geraardsbergen. 1711. 1 stuk
- 89 Stukken betreffende het proces, voor de Raad van Vlaanderen, tussen Michiel van Opbroucke als proviseur van de Lazarijgoederen te Geraardsbergen en omgeving enerzijds en de erfgenamen van Lieven van Herreweghe, burgemeester, schepenen en karmelieten van Geraardsbergen anderzijds, over de wettigheid van de verkoop, dd. 1680, van 2 bunder 21 r. weide (voorheen Wijmenmeers) te Onkerzele, nu gebruikt door de karmelieten en van de rente van 48 pond 7 sch. 6 pen. par. die de stad Geraardsbergen op deze grond verschuldigd is. 1680-1727. 1 bundel en 2 oorkonden
- 90 Ruiling van twee stukken weide van ca. 100 r., gelegen te Nederboelare bij het kasteel van de baron van Boelare, tussen laatstgenoemde en de karmelieten, met bijhorende stukken. 1506-1743. 1 lias en 1 oorkonde
- 91 Pachtbrief betreffende 48 r. land, voorheen bos, gelegen tegen het kasteel van Boelare, verhuurd aan de weduwe van Filips Longeval. 1745. 1 stuk
- 92 Verwisseling van gronden tussen de karmelieten van Geraardsbergen en Pieter Filips Frans de Cassina, baron van Boelare, waarbij eerstgenoemden een weide te Nederboelare, waar turf gestoken wordt (belast met een rente ten voordele van de Sint-Adriaansabdij te Geraardsbergen), omruilen voor een stuk land te Vloerzegem, op Vloerzegemkouter. 1761. 1 stuk
- 93 (4) *OPHASSELT*
Verkoop van grond in Moenenbroek (Ophasselt) door de karmelieten aan Jozef Bogaert uit Idegem. 1746. 2 stukken
- 94 (5) *OVERBOELARE*
Verkaveling tussen de karmelieten, de familie Druwe en Petrus

Antonius de Clippele, die elk recht hebben op een derde van een bos te Overboelare in de Arduinbossen, grenzend aan Deux-Acren, 1765, met voorafgaande op metingen. 1670-1761.

1 bundel

(6) SCHEDELBEKE

95 Aankoop van een halve bunder weide. 1685.

1 oorkonde

96 C. RENTEN EN CIJNZEN GEVESTIGD OP GOEDEREN TE GERAARDSBERGEN; RENTEN TEN LASTE VAN HET LAND VAN AALST Rente gevestigd op de Vlieguitmolen, notarieel afschrift dd. 1700. 1444.

1 oorkonde en 1 stuk

97 Rente gevestigd op land in het Putsemeinstraatje. 1536.

1 oorkonde

98 Rente op een huis in de Pensstraat; notarieel afschrift dd. 1700. 1554.

1 oorkonde en 1 stuk

99 Cijnspacht van een stuk weide in de Burg aan de Vlietuigpoort en grenzend aan de watermolen, te gebruiken door Michiel Frans de Portemont. 1715.

1 katern

100 Cijnspacht van een stukje grond in de karmelietenstraat, te gebruiken door Jan van Hoorden, die daarop twee huizen wenst te bouwen. 1728.

1 katern

101 Cijnspacht van grond in de Karmelietenstraat, te gebruiken door Adriaan Mehauden, die er een stenen huis dient te bouwen. 1734.

1 katern

102 Rentten ten laste van het Land van Aalst, als gevolg van leningen aangegaan bij de karmelieten te Geraardsbergen. 1746, 1747, 1753, 1764.

2 stukken en 2 katernen

103 Vestiging van een rente t.v.v. de karmelieten te Geraardsbergen door Pieter de Lauw op een huis en grond in de Penitentenstraat. 1792.

1 stuk

D. RENTEN EN CIJNSPACHTEN OP GOEDEREN BUITEN
GERAARDSBERGEN

- 104 (1) *DEFTINGE*
Rentevestiging door Joos Cosyns. 1613. 1 oorkonde
- 105 (2) *GRIMMINGE*
Vidimus van rentepacht gevestigd in 1469. 1532. 1 oorkonde en 1 stuk
- 106 (3) *HEMELVEERDEGEM*
Rentevestiging en overdracht aan de karmelieten te Geraardsbergen. 1619-1686. 1 oorkonde en 1 stuk
- 107 Aanklacht door de karmelieten naar aanleiding van de achterstallige betaling van de rente door weduwe van Jan vander Maelen. Na 1686. 1 stuk
- 108 (4) *IDEGEM*
Vestiging van rentepacht. 1547. 1 oorkonde
- 109 (5) *NEDERBOELARE*
Vestiging van een cijnspacht op grond op de Reep te Nederboelare, te gebruiken door Jacobus de Vos, zoon van Adriaan, die op deze grond een huis dient te bouwen. 1715. 1 stuk
- 110 (6) *OPHASSELT*
Rentevestiging en overdracht. 1523-1549. 1 oorkonde
- 111 Rentevestiging en overdracht. 1550-1559. 1 oorkonde
- 112 Liquidatie van de vrijwillige openbare verkoping van 1 dw. 36 r. grond op het Diermansveld, waarop de karmelieten ook rechten hebben, en toebehorend aan Joris vanden Bossche, baljuw van de heerlijkheid Ter Herpen in Sint-Lievens-Esse. 1687.

1 stuk

- 113** (7) *OVERBOELARE*
Rentevestiging en overdracht. 1503-1557.
1 oorkonde
- 114** Aanvraag door de karmelieten tot officiële inschrijving van een rente ten laste van Jan Baptist Claus, zoon van Jan, uit Groot-Acren, gevestigd op grond in de Grote Weite te Overboelare-Goeferdinge, met notarieel afschrift van de vestigingsakte. 1796.
2 stukken
- 115** (8) *POLLARE*
Rentekoop, (regist nr. 2). 1424.
1 oorkonde
- 116** Rentevestiging als betaling van de aankoop van een grond, (regist nr. 42). 1596.
1 oorkonde
- 117** (9) *SCHENDELBEKE*
Vestiging van een rente ten voordele van de karmelieten door Adriaan Roelants, zoon van Pieter, op zijn hofstede aan 's Heren Straat. 1627.
1 stuk
- 118** Vestiging van een cijnspacht op een weide, genoemd Coomans Stede, bij de Driesvijver, te gebruiken door Peter Morreels, zoon van Joos, mits het bouwen van een huis erop. 1716.
1 stuk
- 119** (10) *SINT-MARIA-LIERDE*
Verzoek van de karmelieten de karmelieten van Geraardsbergen aan de Gedeputeerden van het Land van Aalst om van de parochie van Sint-Maria-Lierde het dubbel van de hun verschuldigde rente te bekomen, wegens achterstal en de noodzaak van herstellingen van kerk en klooster. 1735.
1 stuk
- 120** (11) *ZANDBERGEN*
Notitie over renten te Zandbergen gevestigd in 1593-1596, en betalingen in de 17de-18de eeuw. 1710.
1 stuk

-
- 121 Vestiging van renten voor broeder Willem van Ydegem, pastoor van Zandbergen en Grimminge. 1596.
2 oorkonden
- 122 Vestiging van een rente en overdracht ervan aan de karmelieten, latere wijziging. 1665.
2 oorkonden
- 123 E. STICHTING HENDRIK VAN BOXTEL
Notariële akte waarbij Hendrik van Boxtel, pastoor van Schendelbeke, diverse stichting doet, o.a. missen en jaargetijden voor hemzelf en zijn familie, predicatie op Passiezondag in de kerk van Idegem. Hij schenkt daarvoor diverse renten, gevestigd te Neigem, Voorde, Sint-Martens-Lierde, Schendelbeke en Idegem. 1664.
2 stukken
- 124 Aankoop van een rente van 12 gulden per jaar, gevestigd te Schendelbeke (o.a. Coomansstede), door Geraard en Hendrik van Boxtel, pastoors van Idegem resp. Schendelbeke. 1662.
1 stuk
- 125 Overdracht van de rente van 100 gulden in de stichting voorzien; retroacte waarbij Petrus Herremans, *hebdomadarius* in de parochiekerk van Meerbeke, verzoekt de *titulus patrimonialis* van zijn priesterwijding, zijnde een rente van 100 gulden te mogen verkopen. 1656-1664.
1 oorkonde en stuk
- 126 Notitie door een lid van het klooster betreffende de rente van 100 gulden in de stichting voorzien ; daar zij niet inbaar blijkt, werd zij, bij akte van 1687, vervangen door twee renten van 24 gulden en 6 gulden, z.d. ; retroacta betreffende de voornoemde rente van 24 gulden per jaar. 1633-1654.
2 oorkonden en 1 stuk
- 127 Verkoop door Jozef Standaert en zijn echtgenote Catharina Linthout uit Zarlardinge, van een rente en 12 gulden per jaar, gevestigd te Zarlardinge, Overboelare en Goeferinge, aan de karmelieten van Geraardsbergen. 1755.
1 stuk
- 128 Aflossing van een heerlijke rente van 3 sch. 3 pen., door de karmelieten van Geraardsbergen verschuldigd aan het Sint-Jansgodshuis aldaar. 1756.
1 stuk

- 129 Verkoop door Pieter de Gelas van een rente van 26 gulden 13 stuivers courant, gevestigd te Onkerzele, aan de karmelieten van Geraardsbergen. 1776.
- 1 stuk

F. ANDERE GODVRUCHTIGE STICHTINGEN

(1) ALGEMEEN

- 130 Ontvangstregister van godvruchtige stichtingen, *liber foundationum* genaamd, 1735-1761, met afschriften van enkele akten betreffende reducties dd. 1734-1735.
- 1 register

- 131 Verzoekschrift van het karmelietenklooster te Geraardsbergen aan het Definitorium van de Vlaams-Belgische provincie van de orde, strekkende tot goedkeuring van godvruchtige stichtingen ; toestemming in apostille. 1761.
- 1 stuk

(2) CHRONOLOGISCH

- 132 Stichting van een jaargetijde voor de gezusters die Langhe. 1507.
- 1 oorkonde

- 133 Stichting van een jaargetijde voor Michiel Sconsochs en erfgenamen. 1523.
- 1 oorkonde

- 134 Vestiging van een rente op grond te Geraardsbergen, 1514, en overdracht ervan aan de karmelieten, voor godvruchtige diensten. 1543.
- 1 oorkonde

- 135 Schenking door Jacob Zoetins, inwoner van Geraardsbergen, van een rente van 30 sch. par., gevestigd op een huis in de Ham, aan de karmelieten aldaar, voor een lof ter ere van het H. Sacrament, iedere zondag na de hoogmis. 1554.
- 1 stuk

- 136 Overdracht van een rente, verschuldigd voor een jaargetijde. 1567.
- 1 oorkonde

- 137 Stichting van 3 missen per jaar, 1598, en aanvaarding ervan door de prior en de kloosterlingen van de Karmel. 1598.
- 1 oorkonden

-
- 138 Stichting van 3 missen per jaar door en voor Jan de Cuypre en zijn echtgenote Maria de Knibber, 1608 ; dit gebeurt als vergoeding voor een deel van de 32 pond groot die voornoemden aan de karmelieten gaven voor de herstelling van hun refter ; het overschot zal vergoed worden uit de inkomsten van de pastorie van Idegem, die de karmelieten toebehoort. 1608.
1 stuk
- 139 Stichting van 2 missen per jaar. 1623.
1 oorkonde
- 140 Stichting van een zaterdagse mis; notitie over deze stichting betreffende de periode 1770-1774. 1651.
1 oorkonde en 1 stuk
- 141 Diverse stukken betreffende een leen van 2 dw. 80 r. op de Reep in Nederboelare, waarop in 1686 door Jacques Frans de la Court, griffier van Geraardsbergen, 20 missen per jaar gevestigd worden. 1534-1686.
1 oorkonde en 5 stukken
- 142 Stichting van een jaargetijde door Jan Frans van Rossem, procureur te Geraardsbergen ; schenking daartoe van een halve bunder weide in de Lange Meers te Schendelbeke en een rente van 9 pond par. ten laste van de baron van Boelare. 1703.
1 stuk
- 143 Schenking van 3 renten door Antoinette d'Haens, tot stichting van een dagelijkse requiemmis voor haar, haar overleden zuster Catharina en hun familie. 1709.
1 stuk
- 144 Stichting van 2 missen per maand door de karmelieten te celebreren aan het Sint-Jozefsaltaar in de Sint-Bartholomeuskerk van Geraardsbergen, voor jonker Michiel de Craene, oud-burgemeester van de stad en heer van Wijngaarde, en diens echtgenote Anne Françoise Vilain; de rente daartoe bestemd, eerst gevestigd op zijn huis bij het Engelandstraatje en Schavije, wordt in 1726 door Anne Françoise Vilain gevestigd op grond in de Hunnegemmers. 1716.
1 katern op perk. en 3 stukken
- 145 Stichting van 2 zielmissen per week (op dinsdag en zaterdag) door Jacob de Spiegheleere, zoon van Pieter, o.a. met schenking van een rente ten laste van de inwoners van Leeuwergem en Elene. 1720.
1 stuk
- 146 Stichting van een maandelijks mis, door de karmelieten te celebreren aan het Sint-Aubertusaltaar in Sint-Bartholomeuskerk te

Geraardsbergen, door Jan Baptista de Bruyne, licentiaat geneeskunde te Geraardsbergen, in uitvoering van het testament van zijn broer Livinus ; schenking daartoe van een rente, gevestigd te Delftinge. 1721.

1 stuk

147

Stichting van missen door Dominicus vanden Bossche voor zijn intentie, onder voorbehoud van opschorting wanner thans onbekende erfgenamen van Marie Hancaert het kapitaal, daarvoor aan de karmelieten gegeven, zouden opeisen. 1766.

1 stuk

V. LASTEN

A. BELASTINGEN

- 148 Overeenkomsten gesloten tussen de karmelieten van Geraardsbergen en de schepenbank van Nederboelare-Onkerzele betreffende de belasting op 3 partijen weide, procedurestuk en ratificatie door de Raad van Vlaanderen. 1665-1693. 2 stukken
- 149 Toestemming van Talon, koninklijk intendant te Oudenaarde, in het verzoek van de karmelieten te Geraardsbergen strekkende tot vrijstelling van alle belastingen, o.a. te Onkerzele en te Geraardsbergen; gelijkaardige toestemming voor de karmelieten te Aalst. 1675-1676. 3 stukken
- 150 Verzoekschrift van de karmelieten te Geraardsbergen aan de baron van Boelare om, wegens armoede, voor éénmaal vrijgesteld te worden van a) de tiende penning, het verhefrecht en het kamerlinggeld op de schenking van een leen op de Reep; b) de belasting genoemd Denderboten ; toestemming in apostille. 1692. 1 stuk
- 151 Verzoek van landvoogdes Maria-Elisabeth aan de Vlaams-Belgische provincie van de geschoeide karmelieten, strekkende tot het storten van een vrijwillige gift aan de keizer, voor zijn strijd tegen de Ottomaanse Turken aan de Hongaarse grens; omzendbrief van de provinciaal van voornoemde orde daarover; schematische balans van de financiële toestand van de Karmel te Geraardsbergen. 1736-1737. 3 stukken
- 152 Opsomming, door de prior, van de jaarlijkse behoeften van het klooster van Geraardsbergen, die van buiten de stad moeten aangevoerd worden. 1746. 1 stuk
- 153 Ordonnantie van de Franse koning in verband met de amortissementsrechten verschuldigd door de kloosters e.a. in de veroverde en herwonnen gebieden. 1748. 1 drukwerk
- 154 Kwijtingen van belastingen op de amortisatie van goederen door de karmelieten van Geraardsbergen verworven. 1755. 2 oorkonden
- 155 Verzoekschrift van P.J. Adams, gewezen karmeliet van

Geraardsbergen, aan de prefect van het Schelvedepartement in verband met belastingen op zijn eigendommen. 1800.

1 stuk

156 Aanslagbiljetten van rechtstreekse belastingen ten laste van de karmelieten. 1811.

2 stukken

157 Aanslagbiljetten van rechtstreekse belastingen ten laste van Philippus Adams, gewezen karmeliet. 1811.

2 stukken

B. LENING

158 Stukken betreffende de lening aangegaan bij Ernando Nispha. 1611 en 1651.

1 oorkonde en 1 stuk

VI. VARIA

A. PROCESSEN

- 159 Brief van Livinus Canisius uit Aalst aan pater vicarius te Geraardsbergen over een proces tegen commissaris Mariscaut. 1678. 1 stuk
- B. STUKKEN TER DOCUMENTATIE*
- 160 Uitspraak van de schepenen van de Keure te Gent in verband met de vrijstelling van de predikheren en karmelieten van de stedelijke accijnsbelasting. 1526. 1 stuk
- 161 Uitspraak van de Raad van Vlaanderen waarbij de kartuizers van Sint-Maartens-Bos te Sint-Martens-Lierde vrijgesteld worden van de ommestelling door de gemeente geïnd. 1673. 1 stuk
- 162 Koninklijke bevestiging van de vrijstelling van bepaalde accijnzen voor de bedelorden van Brussel, en briefwisseling daarover met graaf de Bergeijck, (afschriften). 1704. 2 stukken

VII. BROEDERSCHAPPEN

- 163 Verlening van aflaat voor de broederschap van Onze-Lieve-Vrouw, Moeder van Smarten. 1662. 1 oorkonde
- 164 Bevestiging door paus Clemens X van alle bestaande broederschappen van het Heilige Scapulier, ook van die waarvan geen stichtingsdocumenten meer bestaan. 1674. 1 drukwerk

-
- VIII. ZONDER MERKBAAR VERBAND MET HET FONDS
- 165 Verkoop van een huis te Geraardsbergen. 1435. 1 oorkonde
- 166 Verkoop van een huis te Antwerpen op lijfrente. 1447. 1 oorkonde
- 167 Renteverkoop te Antwerpen. 1479. 1 oorkonde
- 168 Renteverkoop te Aalst. 1567. 1 oorkonde
- 169 Vestiging van een rente te Geraardsbergen en overdracht ervan. 1582-1601. 1 oorkonde
- 170 Authentiek uittreksel uit een verkoopakte van huizen te Antwerpen. 1596. 1 oorkonde
- 171 Bevestiging door de prior en de leden van de Karmel te Antwerpen van zekere erfdienstbaarheden waarop de eigenaar van het huis genoemd Portugal, gelegen in de Huidevettersstraat naast het voornoemde klooster, recht heeft. 1597. 1 stuk
- 172 Verkoop van een weide te Overboelare. 1603. 1 oorkonde
- 173 Rentekoop te Erwetegem en aflossingen in 1670 en 1721. 1621. 1 oorkonde
- 174 Vestiging van een rente van 18 pond groot t.v.v. Jan de Vijlder, zoon van Jan, door Florbertus vanden Haute; verdere notities over betalingen, wijzigingen en aflossing in 1689-1713. 1688. 1 stuk
- 175 Bevestiging, door de pauselijke Congregatie, van de vereniging van Sint-Bartholomeuskerk te Geraardsbergen met de Sint-Adriaansabdij aldaar, en van het recht van de abt van laatstgenoemde abdij om de pastoor van voornoemde kerk te kiezen uit de seculiere of reguliere geestelijkheid. 1693. 1 stuk